

Justyna Jasiewicz
Instytut Informacji Naukowej i Studiów Bibliologicznych
Uniwersytet Warszawski

Cyfrowe wyzwania **Kompetencje Polaków w obliczu rozwoju nowych technologii**

Słowa kluczowe: *kompetencje cyfrowe, nowe technologie w bibliotekach*

Co wiemy o kompetencjach informacyjnych, medialnych i informatycznych? Jaką rolę w procesie kształtowania tych — coraz ważniejszych współcześnie — umiejętności odgrywa szkoła i biblioteka? Czy Polacy świadomie poruszają się w świecie kultury i informacji, zapośredniczonej przez nowe media? I w końcu, jakie są potrzeby praktyków edukacji informacyjnej i medialnej w odniesieniu do badań w tym zakresie?

Te i wiele innych pytań towarzyszyły organizatorom i uczestnikom konferencji „Cyfrowe wyzwania. Kompetencje Polaków w obliczu rozwoju nowych technologii”, która odbyła się 1 kwietnia 2014 r. w gmachu Biblioteki Uniwersyteckiej w Warszawie. Organizatorem konferencji był nowy ośrodek naukowy Uniwersytetu Warszawskiego — Digital Economy Lab (DELab — Laboratorium Cyfrowej Gospodarki, powstały w wyniku wspólnej inicjatywy trzech ważnych jednostek uniwersyteckich: Wydziału Nauk Ekonomicznych, Wydziału Matematyki, Informatyki i Mechaniki oraz Interdyscyplinarnego Centrum Modelowania Matematycznego i Komputerowego. DELab powstał przy wsparciu finansowym giganta rynku nowych technologii, Google. Korporacja przekazała Uniwersytetowi Warszawskiemu grant w wysokości 1 mln USD na utworzenie ośrodka badawczego zajmującego się problemami badawczymi występującymi na styku nowych technologii, gospodarki oraz nauk społecznych. Jednym z problemów badawczych podejmowanych przez DELab będą szeroko rozumiane kompetencje warunkujące korzystanie z nowych technologii, w tym kompetencje informacyjne, medialne, komunikacyjne.

Kwietniowa konferencja miała na celu zaprezentowanie wyników możliwie największej liczby projektów badawczych poświęconych kompetencjom. Dlatego też wśród prelegentów znaleźli się badacze, w tym socjologowie, kulturoznawcy, informatolodzy, a także przedstawiciele instytucji badawczych i biznesowych, animatorzy kultury, bibliotekarze, pracownicy organizacji pozarządowych oraz pracodawcy. Ideą konferencji było przyjrzenie się wynikom rozmaitych badań w zakresie kompetencji oraz podjęcie refleksji, jak kompetencje są definiowane i mierzone oraz w jakich relacjach ze sobą pozostają. Była więc to doskonała okazja nie tylko do wymiany doświadczeń i refleksji, ale i integracji „środowiska kompetencyjnego”. O potrzebie organizacji tego typu przedsięwzięć świadczy liczba prelegentów (29 występujących) i uczestników (ponad 130 osób), a także udział organizacji zaangażowanych w to przedsięwzięcie. Należy bowiem podkreślić, że konferencja została zorganizowana przez DELab i Centrum Cyfrowe Projekt: Polska, we współpracy z Instytutem Kulturoznawstwa SWPS. Obrady zostały objęte patronatami honorowymi dwóch instytucji szczególnie zaangażowanych w rozwój kompetencji warunkujących korzystanie z nowych mediów: Ministerstwa Administracji i Cyfryzacji oraz

Przedstawicielstwa Komisji Europejskiej w Polsce. Mecenasami konferencji byli Mistrzowie Kodowania, Orange Polska oraz UPC Polska.

Konferencję rozpoczęto panelem dyskusyjnym **Wyzwania edukacji cyfrowej, czyli czego nadal nie wiemy o kompetencjach**, w którym wzięli udział Anna Wotlińska, kierująca Wydziałem Edukacji Kulturalnej Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Dorota Górecka-O'Connor, koordynator projektów „Cyfrowa przyszłość” i „Edukacja Medialna” w Fundacji Nowoczesna Polska oraz Krzysztof Głomb ze Stowarzyszenia Miasta w Internecie. Debatę, w której przede wszystkim była mowa o potrzebach i oczekiwaniach praktyków edukacji medialnej w odniesieniu do badań kompetencji cyfrowych, moderował dr Alek Tarkowski.

Późniejsze obrady były prowadzone w równoległych sesjach. Sesję **Zdrowie w sieci?** rozpoczęło wystąpienie dr. hab. Jacka Pyżalskiego, który wskazywał na zmiany, jakie technologie informacyjno-komunikacyjne wniosły w życie pacjentów, a także lekarzy. Występująca później dr hab. Małgorzata Kisilowska, opierając się na wynikach uzyskanych w badaniu „Informacja zdrowotna — oczekiwania i kompetencje polskich użytkowników”, mówiła, jak użytkownicy nowych mediów dbają o zdrowie, korzystając z internetu. Na młodych użytkownikach nowych mediów skupił się dr hab. Piotr Drzewiecki prezentujący wyniki badań jakościowych dotyczących związku pomiędzy aktywnością fizyczną młodych a ich obecnością w cyberprzestrzeni. Sesję zamknęło wystąpienie dr Zofii Słońskiej, która prezentowała wyniki badań dotyczących kompetencji zdrowotnych w populacji osób dorosłych w Polsce.

Równolegle prowadzona była sesja **Edukacja cyfrowa w polskich szkołach**, podczas której rozważano m.in. rolę szkoły w procesie kształtowania kompetencji cyfrowych młodych ludzi. Podczas wystąpienia Darii Drabik słuchacze zapoznali się z wynikami badań przeprowadzonych w ramach projektu „Kompetencje cyfrowe młodzieży w Polsce” Fundacji Orange. Z kolei Kamil Sijko mówił o nauce programowania w szkołach, dzieląc się swoimi doświadczeniami z programu Mistrzowie Kodowania. Ostatnie wystąpienie, które przedstawiła dr Justyna Jasiewicz, zawierało kluczowe wnioski z projektu badawczego poświęconego wykorzystaniu nowych mediów w polskich szkołach. Sesja zakończyła się gorącą dyskusją dotyczącą obecności i wykorzystania nowych technologii w szkołach.

W sesji **Kompetencje nie tylko cyfrowe** prezentowane były wyniki dużych projektów badawczych, dotyczących problemu kompetencji cyfrowych mniej bezpośrednio. Wystąpienie dr. Dominika Rozkruta poświęcone kompetencjom cyfrowym w świetle statystyki publicznej zawierało wiele cennych wiadomości na temat metodologii prowadzenia badań w tym zakresie. Z kolei Artur Birnbaum i Jakub Rzeźnik, prezentujący wyniki badania World Internet Project Polska, skupili się przede wszystkim na problemie wieloekranowości, ukazując statystyki korzystania z kilku urządzeń jednocześnie. Wyniki uzyskane w badaniu PIAAC były przedmiotem wystąpienia Marty Palczyńskiej, która podniosła problem porównywalności pomiaru wykorzystania technologii informacyjno-komunikacyjnych. Refleksyjne podejście do przeprowadzonych badań zaprezentował Wojciech Fenrich, mówiąc o wnioskach płynących z badania „Diagnoza kompetencji medialnych Polaków” prowadzonego przez zespół badaczy z Uniwersytetu Warszawskiego.

Sesja **Prawo, komunikacja i kultura**, jak sam jej tytuł wskazuje, była bardzo różnorodna. Rozpoczęło ją wystąpienie dr. Alka Tarkowskiego, który mówił o wynikach badań poświęconych kompetencjom w zakresie prawa autorskiego, wyobrażeniom Polaków na ten temat i praktykom w zakresie korzystania z treści dostępnych on-line. Kolejny z prelegentów, dr Piotr Siuda, zaprezentował wystąpienie pt. „Prosumpcjonizm pop-przemysłów, czyli o kompetencjach medialnych producentów popkultury”, skupiając się na ważnym problemie prosumpcji mediów. Z kolei dr Grzegorz Stunża, prezentując wyniki kolejnych edycji badania „Dzieci sieci”, mówił o kompetencjach komunikacyjnych młodych użytkowników nowych mediów. Ostatnie wystąpienie, ks. dr. Józefa Klocha i dr Moniki Marty Przybysz, dotyczyło kompetencji komunikacyjnych rzeczników prasowych instytucji eklezjalnych w Polsce.

Sesję **Kompetencje medialne i wyzwania społeczne** otworzyło wystąpienie Moniki Pieniek, która prezentowała wyniki badań dotyczących kompetencji cyfrowych Polaków z perspektywy badań prowadzonych przez Ministerstwo Administracji i Cyfryzacji. W kolejnym wystąpieniu dr hab. Mirosław Filiciak i Paweł Mazurek przedstawili koncepcję relacyjnego modelu kompetencji, rozważając problem kompetencji medialnych wobec podziałów społecznych. Na zagadnieniach świadomego kształtowania wizerunku w sieci skupiła się Dagmara Krzezińska, która opierała się na wynikach badania „Diagnoza kompetencji medialnych Polaków”. Dominika Czerniawska-Szejda, bazując m.in. również na tym samym badaniu, mówiła o wyzwaniach metodologicznych badań kompetencji medialnych osób starszych. Sesję zamknęło wystąpienie Macieja Kochanowicza, który podzielił się wnioskami z badań ewaluacyjnych projektu „Edukacja e-finansowa seniorów” prowadzonego przez Fundację Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego.

Równolegle prowadzona była sesja **Nowe technologie i rynek pracy**, którą rozpoczęło wystąpienie Mai Dobrzyńskiej i Marty Gałązki prezentujących kompetencje cyfrowe na rynku pracy w świetle wyników badań „Bilans kapitału ludzkiego”. W drugiej kolejności wystąpiła dr Monika Kaczmarek-Śliwińska, która poruszyła problem kompetencji medialnych pracowników w czasach *social media*. Na wynikach badań panelowych oparł się dr Dominik Batorski, mówiący o zależności między poziomem kompetencji cyfrowych a pozycją na rynku pracy. Sesję zamknęło wystąpienie dr Mai Rynko, która opierając się na wynikach badania PIAAC starała się odpowiedzieć na pytanie, czy komputer w pracy to problem.

Konferencja, mimo że długa i obfita w różnorodne wystąpienia i gorące dyskusje, zakończyła się konstatacją, że tego typu przedsięwzięcia, skupiające badaczy różnych wątków kompetencji warunkujących efektywne korzystanie z nowych mediów, są bardzo potrzebne. Stwarzają bowiem nie tylko okazję do poznania wyników coraz liczniejszych projektów badawczych w zakresie kompetencji, ale — co ważniejsze — są okazją do wspólnego zastanowienia się nad możliwymi kierunkami rozwoju tego obszaru badawczego.